

М. В. Ващишин

Олесницький Євген Григорович

ОЛЕСНИЦЬКИЙ Євген Григорович (псевд. та крипт.: Е. О., Е. О. др., О., О-ий Евг., Євгеній, О-ий Є. д-р, О-ий Єв. та ін.; 05. 03. 1860, с. Великий Говилів, нині Терноп. р-ну Терноп. обл. – 26. 10. 1917, Відень, похов. у м. Стрий Львів. обл.) – громадсько-політичний діяч, правознавець, економіст, публіцист, перекладач, театральний критик. Дядько Григорія та Ярослава Олесницьких. Дійсний член НТШ (1909). Закін. Терноп. гімназію (1878), правн. факультет Львів. університету (1883), у 1890 здобув ступ. д-ра права у цьому університеті. Під час навч. у гімназії став актив. учасником нац. руху та організацій серед укр. молоді, був головою молодіж. організації «Громада», товариства «Дружній Лихвар». Один із засн. першого укр. юрид. товариства «Кружок правників» (1881), яким опікувався О. Огоновський, серед його осн. здобутків – створення (1882) комісії для випрацювання укр. правн. термінології та б-ки товариства. У студент. роки дружба О. з І. Франком, В. Барвінським справила вирішальний вплив на становлення його світобачення в дусі модер. українства (згодом О. став прототипом гол. героя повісті «Перехресні стежки» І. Франка – адвоката Євгенія Рафаловича). У цей час захопився журналіст. та літ. діяльністю, писав вірші й публікував їх у періодиці, перекладав польсь., нім. і рос. авторів. Співпрацював у галиц. часописах, зокрема редагував ж. «Зеркало» (від 1885) та «Правда» (від 1888), був чл. редколегії г. «Діло» (1885–90). В останній, зокрема, опублікував вагомі наук. розвідки з екон. проблематики: «Краєве дорожнє законодавство в Галичині» (1887), «Примусова асикурація», «Нові робітничі закони в Австрії» (обидві – 1888), «Школа історична політичної економії і її ювілей в літературі» (1889) та ін. У цей час влас. коштом видавав книжк. серії «Русько-Українська бібліотека» (1884–85, 14 вип.), в якій розміщені твори І. Нечуя-Левицького, Д. Мордовця, О. Кониського, С. Руданського, Уляни Кравченко, та «Українська

бібліотека» (1884–86), що охоплювала книжки, признач. для поширення серед укр. читачів. До 1890 працював театр. референтом справ «Народного театру» і переклав для укр. сцени низку п'єс: «Пан Бенет» А. Фредра, «Донька Фабриція» Вільбранда, «Лена» М. Ясенчика тощо. Друкував огляди театр. життя, проблемні й гострополем. статті. 1889 О. разом із К. Левицьким та А. Горбачевським почав видавати українською мовою фахову г. «Правнича часопись», де він відповідав за екон. відділ. Одночасно працював у львів. товаристві «Просвіта» (від 1909 – голова), написав для нього підручник «Конкуренція шкільна...» (Л., 1890). У 1891 О. склав адвокат. іспит та відкрив адвокат. канцелярію у Стрию, де відразу запровадив діловодство українською мовою. Ініціював створення «Підгірської ради» (від 1892 – голова), а також «Кружка музичного» (1894), який 1901 перейм. у Стрий. «Боян». 1894 заснував «Касу задаткову», в яку він вкладав чимало влас. коштів і що невдовзі стала однією з найпотужніших кредит. установ у Галичині, входив до складу дирекції «Руського товариства кредитового». 1900–17 – посол (депутат) до Галиц. крайового сейму, один із засн. нац.-демократ. партії, 1911–17 – до парламенту Австро-Угорщини, захищав укр. селянство, виступав проти угод із поляками, боровся за демократизацію вибор. системи, проти нац. гніту галиц. русинів. 1904 при філії товариства «Просвіта» в Стрию засн. центр для молочар. кооперативів, що пізніше перетвор. у «Крайовий союз господарсько-молочарський», а потім – у «Маслосоюз». Багато зусиль він вкладав у такі установи, як страх. товариство «Дністер», «Крайовий союз ревізійний», «Земельний банк гіпотечний». Як неперевершений захисник і промовець виступав на політ. процесах під час т. зв. Баденів. виборів. Від 1909 – у Львові, присвятив себе повністю громад. роботі, зокрема в товаристві «Сільський господар» (1909–17 – голова). Від 1914 – у Відні: входив до делегації укр. парламент. послів, співпрацював із Гол. укр. радою та Союзом визволення України, від 1915 – заступник голови Заг. укр. ради. О. залишив після себе багату спадщину – статті, промови, реферати, художні та публіцист. твори. Деякі його праці видано окремими книжками, остання з них – кн. спогадів «Сторінки з мого життя» (ч. 1–2, Л., 1935; Стрий, 2007; Л., 2011) залишилася незакінченою. На честь О. названо вулицю в Стрию, на будинку, в якому він мешкав і де знаходилася його канцелярія (нині Стрий. краєзн. музей «Верховина»), встановлено бронз. таблицю з барельєфом «Стрийської трійці» (1998) – О., О. Бобикевича та О. Нижанківського, у рідному селі – погруддя О. (2020, автори – Р. Вільгушинський та І. Жовнич).

Основні твори

Регуляція каналових рік в Галичині. 1905; Про соціальне забезпеченє. 1909; Яка має бути наша рільнича організація? 1910; До боротьби! 1910 (усі – Львів).

Державний архів

Відділ рукопису ЛННБУ. Ф. 167, оп. 2, п. 72.

Рекомендована література

1. Бачинський В. Народний трибун. Життя і праця д-ра Євгена Олесницького. Л., 1938;
2. Ващишин М. Видатний громадський діяч Галичини (До 140-річчя від дня народж. Є. Олесницького) // Дзвін. 2000. № 7.

Бібліографічний опис:

Олесницький Євген Григорович / М. В. Ващишин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-76375>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).